

בחיפוש אחרי המחול האבוד

אירופה, אביב 1996

**לכאורה, בימים אלה של קיצוץ בתקציבים
וכשבערים רבות בגרמניה מתכננים מחיקת
חלקים ניכרים מתקציב להקות המחול, בעיקר
הקטנות, אפשר היה לצפות לאווירת נכאים
ולהקטנת היקף פעילותן של להקות המחול
האירופיות, אך למעשה הפעילות רבה וההיצע
עשיר ומגוון למדי**

חודש אפריל היה השנה קר וגשום בצפון
אירופה ובמרכז, שם הסתובבתי בין אולמות
קטנים וגדולים, בתי אופרה ממלכתיים
ותיאטראות זעירים, לגלות מה קורה במחול
האירופי העכשווי. בחירת המופעים היתה
אקראית, לפי המזדמן, ובכל זאת מתקבלת
תמונה כוללת למדי של פני המחול האירופי
ברגע זה.

לכאורה, בימים אלה של קיצוץ בתקציבים
(וכשבערים רבות בגרמניה מתכננים מחיקת
חלקים ניכרים מתקציב להקות המחול, בעיקר
הקטנות), אפשר היה לצפות לאווירת נכאים
ולהקטנת היקף פעילותן של להקות המחול
האירופיות, אך למעשה הפעילות רבה וההיצע
עשיר ומגוון למדי.

"המלכותיים" שבצפון

לשוודיה ולדנמרק שכנתה להקות באלט עם
מסורת ארוכה ושתייהן נושאות את התואר
"מלכותיים". לפני כשנה פג החוזה של מנהל
הבאלט הדני בעשור האחרון פרנק אנדרסן
והוא עזב את קופנהגן, אך ידידותו עם מלכת
דניה, שנוהגת לעצב תלבושות ותפאורות
ליצירות הלהקה "שלה" בכבודה ובעצמה,
נותרת איתנה כתמיד.

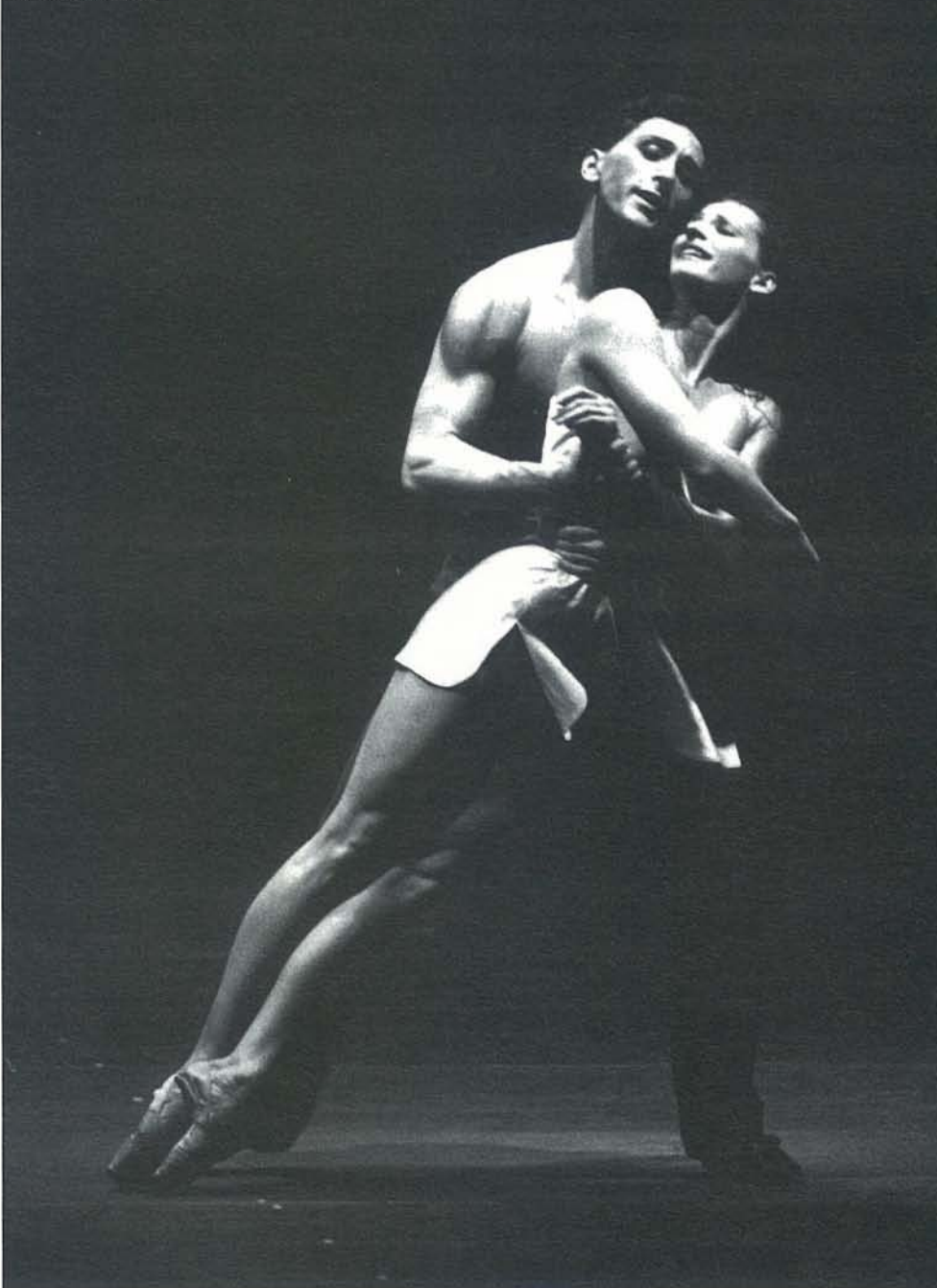
בעונה הנוכחית עבר אנדרסן לשטוקהולם שם
הוא מנסה לעשות רפורמה בלהקה המלכותית
השוודית, הסובלת מהזדקנות שורות רקדניה,
מרפרטואר מסורתי מדי ומאווירה רדומה. הוא
הספיק כבר להתיידד עם המשפחה המלכותית
השוודית (יש לו, לפרנק אנדרסן, חולשה לבתי
מלוכה) ולהגות כמה רעיונות לקראת שנת
1998, כששטוקהולם תהיה ליבירה התרבותית
של אירופה, תוארה של קופנהגן בשנה זו.

בעיצוב הרפרטואר יש בכוונתו להשתמש
במסורת הבאלטית השוודית (כפי שעשה גם
במולדתו עם הרפרטואר של בורנוויל
[Bournonville]) ולנצל לשם כך את
התיאטרון מהמאה ה-17 שבטירת
דרוטנינגהולם. זה תיאטרון שנשמרו בו במצב
תיפעולי כל מכוונות-הבימה והתפאורות הזויות
בנות שלוש מאות השנה. עוד בכוונתו לנסות
לחדש יצירות שנכתבו עבור הבאלט השוודי
בשנות העשרים בפרס (מייסדיה של להקה
ניסיונית וחדשנית זו היו הרקדן והכוריאוגרף
ז'אן בורלין [Jean Borlin] ורולף דה מאר
[Rolf De Mare], שניהל ומימן אותה).

כל החומר ההיסטורי, לרבות חלקי תלבושות
ואביזרים, מצוי במוזיאון המחול השוודי,
שמנהל אריק נסלונד, כך שמקורות ותעודות
לביסוס השיחזורים לא חסרים. אגב, המוזיאון,
הכולל ארכיון וספריה, עומד לעבור מ"בית
המחול" של שטוקהולם לבניין חדש, שנקנה
לצורך זה בחלק העתיק של העיר, כך שגם
תיירים מזדמנים יוכלו לצפות בתצוגותיו.

"סיציונות מתוך המלט", סוונה לינקה, ברמן, גרמניה
"HAMLETSZENEN", SUSANNE LINKE, PHOTO: ENSEMBLE

"שושנת שאגון", באלט מינכן
"SHANNON ROSE", BEATE VOLLACK & OLIVER MATZ
STAATSBALLET, MUNCHEN
PHOTO: CHARLES TANDY

**בעונה הנוכחית עבר אנדרסן לשטוקהולם שם
הוא מנסה לעשות רפורמה בלהקה המלכותית
השוודית, הסובלת מהזדקנות שורות רקדניה,
מרפרטואר מסורתי מדי ומאווירה רדומה.
הוא הספיק כבר להתיידד עם המשפחה
המלכותית השוודית ולהגות כמה רעיונות
לקראת שנת 1998**

של עמוד שדרה דמוי סוסון ים, והוא משמש אותה בהמשך. מצוין, משעשע ומקורי.

בהפסקה מוזמן הקהל לטייל בבניין, שבכל פינה וחדר בו מתרחשת אחת מאגדות הילדים הידועות. את "היפהפייה הנמה", למשל, אפשר לראות דרך פתח צר בדלת צדדית, ואם תעלה בגרם מדרגות בירכתי האולם תגלה שם את סינדרלה (במקרה זה דווקא בחור, משמע "סינדרלו") לובשת ופושטת את מחלצות הנשף הקסומים שלה, וכך הלאה, מבחר שלם של אגדות במוטציות דמיוניות או סאטירות.

במופע היצירה העצמית הצטיינו ביכולת ביצוע מבריקה רקדן אמריקאי ממוצא פיליפיני, ליאונרד קרוז, ורקדנית מהמזרח הרחוק בסולו מסעיר. שפע של כישרון יוצר ויכולת ביצועית.

"סצינות מתוך המלט" מאת סוזנה לינקה עצמה הוא מופע אניגמטי למדי, שאחרי כעשר דקות חדלתי לחפש את פתרונו. יש בו שלושה ארבעה המלטים וכמספר הזה אופליות, אך התנועה וביצועה מצוינים גם אם הם לא פותרים את המיסתורין של פירוש לינקה לשקספיר. הרקדנים רקדו כשמצלמות בידיהם, פלשים הבהיקו והם לא חדלו להנציח אלה את אלה. התמה המרכזית הזאת, המאפיינת כל כך את חיינו המודרניים, היתה עבורי "תוכן" מספיק בהחלט. זו להקה חיונית מאוד ולינקה ושותפה לניהול, אורס דיטריך (Urs Dietrich), מספקים לרקדניהם הצעירים גירויים ואתגרים לרוב.

"קווים", קריסטינה דה שאטל
"LINES", KRISTINA DE CHATEL, PHOTO: BEN VAN DUIN

ארנו ויסטנהופר (Arno Wuestenhoffer), האיש שעודד את פינה באוש בשנות יצירתה המוקדמות בוופרטאל והגן עליה מפני זעם בורגני אותה עיר, עבר לבסוף לברמן, ושם המשיך לעודד יוצרי תיאטרון-מחול חדשני, כמו ריינהילד הופמן ויוהאן קרסניק. קרסניק הוא איש פוליטי מובהק וה"תיאטרון הכוריאוגרפי" שלו (הכינוי שלו לסגנונו) היה לוחמני ופרובוקטיבי ונשאר כזה גם כשעבר מברמן לברלין.

ויסטנהופר בן השמונים כבר אינו פעיל שנים רבות, אבל רוחו עדיין שורה בבנייני קומפלקס התיאטרון העירוני של ברמן ("סר ארנו", כפי שהכל מכנים אותו, והתפקיד שמילא בתולדות המחול החדש מצדיקים מאמר נפרד). מי שמנהל את קבוצת תיאטרון המחול היום זה סוזנה לינקה, המוכרת בארץ היטב מעבודתה עם הלהקה הקיבוצית.

את העונה הנוכחית פתחה לינקה במופע של שבע עבודות שיצרו רקדני הקבוצה שלה לעצמם, תחת הכותרת "כוריאוגרפים צעירים", ומכבר לא נתקלתי בשפע כזה של מקורות ויכולת יצירתית. היו שם עבודות סולו, כגון "Wirbel" ("חוליה בעמוד השדרה") מאת גיטה בארתל ובביצועה המעולה. "Wirbel" מתחיל בסצינה מוכרת היטב לכל מי שטס אי פעם: דיילת מדגימה את השימוש במסכת החצמן ("שתיפול בשעת הצורך מאליה. נא לכבות את הסיגריות ולחבוש אותה על הפנים") ובאפודת ההצלה ("הנמצאת מתחת למושב"), מופע פנטומימה טראגי-קומי, שבו הדיילת מתאמצת מול אדישות הנוסעים וזה מצחיק ועצוב בו בזמן. ליד הרקדנית תלוי דגם

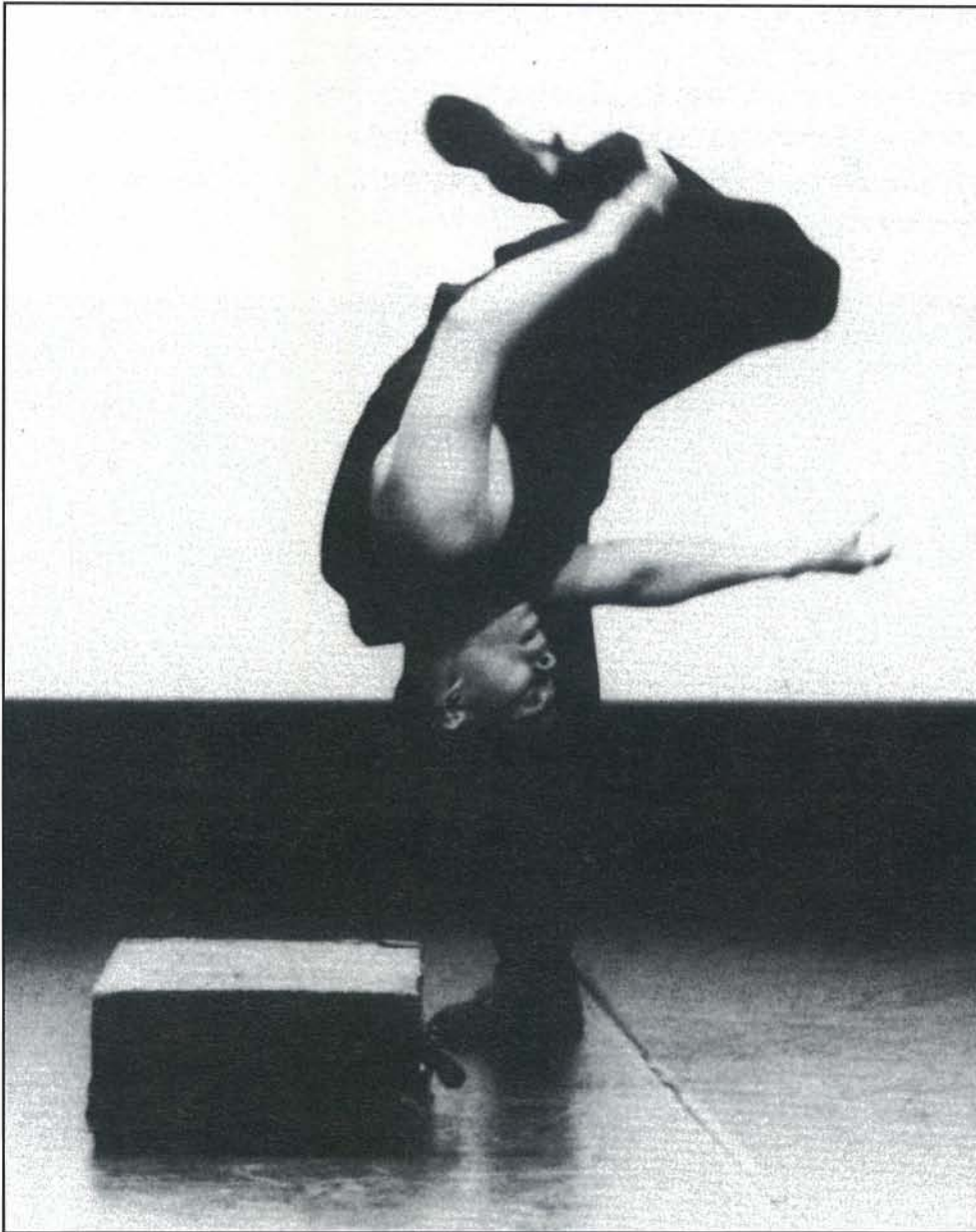
בקופנהגן הזדמן לי לראות את הגרסה של פרדריק אשטון הבריטי ל"רומיאו ויוליה", שהבאלט הדני העלה לא מזמן. זו היתה אחת הבכורות האחרונות שהתקיימה תחת ניהולו של פטר שאופוס, רקדן (ממוצא דני) שהוזמן לנהל את הלהקה אחרי פיטוריו של אנדרסן ושבדיעבד כולם הסכימו שבחירתו היתה שגיאה גדולה של הנהלת התיאטרון המלכותי (כרגע מנהל את הלהקה עתירת המסורת הרקדן הוותיק גיוני אליאסן, כמ"מ מנהל אמנותי, עד שיימצא כוכב חדש וקבוע. החיפושים אחרי האישיות ההולמית נמשכים). המופע היה ממש רדום, הכוריאוגרפיה של אשטון נראתה מיושנת ואף אחד מהרקדנים לא הצליח להעניק להפקה משהו שמעל לשגרה.

עוד בקופנהגן, הזדמנתי במקרה למסיבת עיתונאים שבה התבשר הבאלט המלכותי שהממשלה החליטה לבנות אולם שלישי, מודרני, לצד הבתים "הישן" וה"חדש" שמעבר לרחוב. הוא מיועד ללהקת התיאטרון הדרמטי אך יקל גם על האופרה והבאלט, כי האולם הישן והטוב ישמש אותם בלבד. על רקע המצב הכללי העגום של צימצום תקציבי התרבות בכל אירופה כמעט, בצדק היתה שרת התרבות של דנמרק גאה להודיע על התחלת הבנייה שעלותה תסתכם במיליוני קרונות.

החבריה המוכשרים של סוזנה

העיר ברמן, שבצפון גרמניה, היא כבר עשרים שנה מרכז של תיאטרון-מחול. מנכ"ל התיאטרון

חילופי גברי בדיסלדורף

האזור צפוף האוכלוסין, מרכזה של התעשייה הגרמנית, הלא הוא מדינת נורדהייין-וסטפאלן שבחבל הרוהר, הוא, דומני, גם רב התיאטראות וצפוף להקות הבאלט והמחול המודרני מכל אזורי גרמניה.

בשנה שעברה הודיע המנהל השווייצרי של באלט הריין (להקת הבאלט של דיסלדורף), היינץ שפרלי, שהוא מסיים את תפקידו למרות שהחווה שלו עתיד לפוג רק בעוד שנים אחדות. איש לא הבין בדיוק מה עקץ את שפרלי, שהצליח מאוד בעבודתו, אך, מכל מקום, בעונה הבאה הוא עובר לציריך ובמקומו התמנה יורי ואמוש (Yuri Vamos), רקדן לשעבר וכוריאוגרף ממוצא הונגרי, שעבודה חדשה שלו ראיתי במינכן, ועל כך בהמשך.

כיסאות מוסיקליים בין מנהלי להקות באלט הם דבר מקובל בגרמניה, אבל שיבתו של שפרלי למולדתו לוותה בקולות צורמים למדי. לפני כשנה הוא התמנה למנהל פסטיבל המחול של האזור, במקום המבקר יוכן שמידט. שמידט עיצב פסטיבל זה, ניהל אותו שנים רבות וכל שנה הזמין להקות מהמזרח הרחוק להופיע במסגרתו. כך הוא הרחיב את המנעד הסגנוני של הפסטיבל, והפך אותו, בעצם, לחלון לאמנות הבימה של אסיה. אחרי זמן מה כנראה נמאסו על מנהלי התיאטראות של חבל הרוהר להקות הודיות, אינדונזיות, סיניות ויפניות, ואז הם העבירו את הניהול לשפרלי. שפרלי כלל לא התלהב מהרעיון למלא תפקיד נוסף, אבל נכנע ללחצים. השנה יהיה הפסטיבל פחות חדשני ומגוון ויתבסס על להקות מוכרות ומכובדות - להקת מרס קנינגהם, הבאלט הלאומי של הולנד, שתי להקות בלגיות - "רוזס" ולהקת וים ואנדקיבוס (המופיעה השנה גם בפסטיבל ישראל), להקת המחול ראמבר מלונדון, שבראשה כריסטופר ברוס ו-La la la Human Steps הקנדית.

בעיר קלן הסמוכה (שאי אפשר להבחין איפה היא מתחילה ושכנתה נגמרת) פועלת שנים רבות להקה ושמה "Tanz-Forum". היא היתה חלק מהתיאטרון העירוני של קלן אבל לפני כשנתיים, עקב צימצום המשאבים בעולם הבימה בגרמניה, נפרדה שלא בטובתה מהתיאטרון העירוני. בראשה עומד יוכן אולריך (Jochen Ulrich). בתיאטרון הבית שלה לשעבר התקיימה בכורה של עבודה חדשה מאת אולריך, מופע צבעוני ועשיר בשם "גויה - המחולות השחורים".

ציורי-המלחמה האפלים של הצייר הספרדי הגדול בן המאה ה-18, "מאיה העירומה" וה"Caprichos" הפראיים שלו מוכרים היטב, וכל האלמנטים הללו מצויי גויה אכן מופיעים בעבודתו של יוכן אולריך. זה מחול עשיר, צבעוני ונמרץ, שניתן ליהנות ממנו גם ללא פרשנות רעיונית. מזל, כי לא בדיוק הבנתי מה היתה הכוונה מאחורי דיוקן זה של הצייר הגדול בתנועה.

את העונה הנוכחית פתחה ליוקה במופע של שבע עבודות שיצרו רקדני הקבוצה שלה לעצמם, תחת הכותרת "כוריאוגרפים צעירים", ומכבר לא נתקלתי בשפע כזה של מקוריות ויכולת יצירתית

השפעה של בילי פורסיית (ולא רק בשימוש בנעלי-בהונות במסגרת מאוד חדשנית ולא באלטית), ואת "Nothing Original" מאת אנטוני ריזי (Antony Rizzi) האיטלקי, מחול היורה לכל הכיוונים, משקף יחסים חברתיים משתנים ויוצר אווירה של מסיבה מוזרה, שבה, בין היתר, תלויים רקדנים מחבלים מעל הבימה (האם ראה ריזי את להקתו של וים ואנדקיבוס?). אם לשפוט על פי מופע זה, ריזי עשוי להתפתח ליוצר מרתק.

פולנים באמסטרדם

להקת הבאלט הלאומי ההולנדי, שמושבה באמסטרדם, הופיעה ביצירתו החדשה של קשישטוף פסטור (Krzysztof Pastor), הכוריאוגרף ממוצא פולני שעובד כבר עשר שנים במערב, "הסימפונייה השלישית", למוסיקה מאת הנריק גורצקי, מלחין פולני בן זמנו שכוריאוגרפים מתחילים לאחרונה

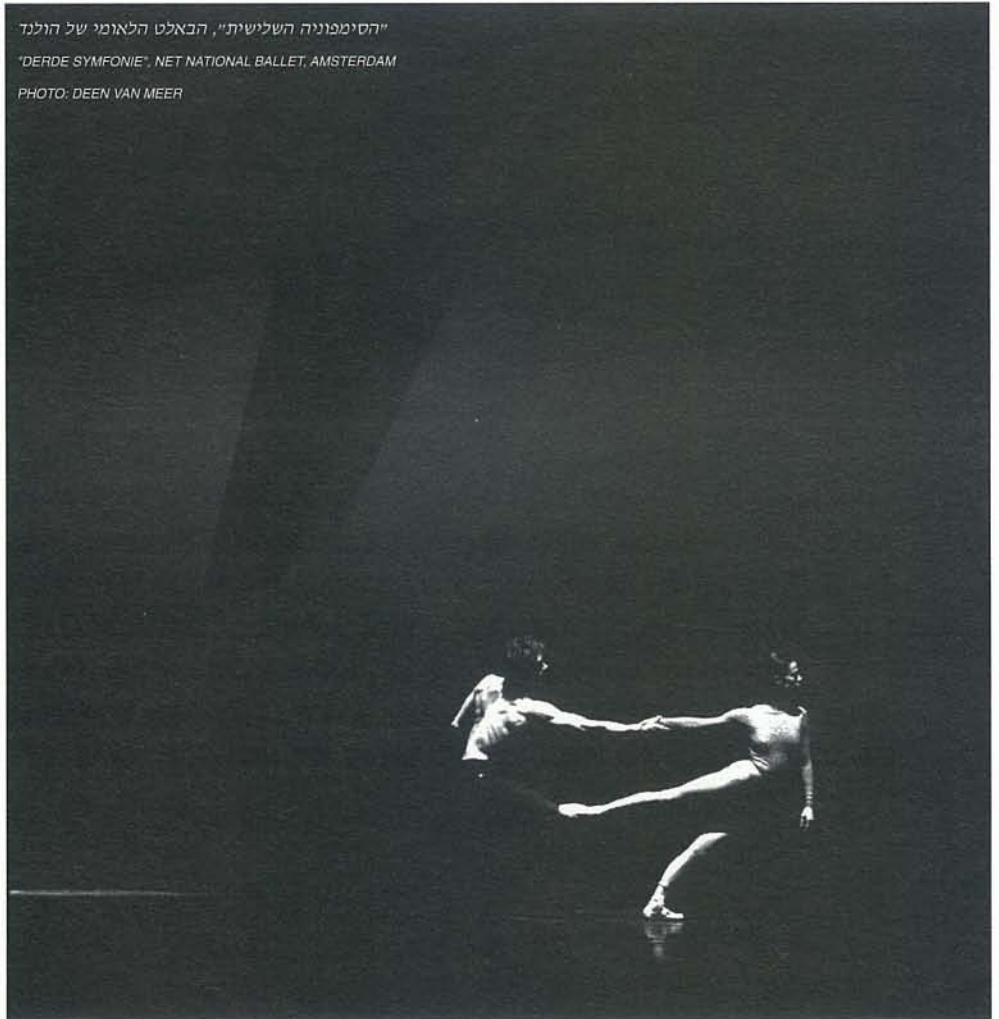
הולנד ארץ המחול

מיד כשהגעתי להאג פגשתי ברחוב פנים מוכרות, את דיוקנו של אוהד נהרין חבוש מין מצנפת של נזירים, המשווה לו צורת תוכי גרוטסקי, מתנוסס על כל לוחות המודעות. וזאת משום שיצירה משלו מבוצעת בימים אלה על ידי תיאטרון המחול ההולנדי. הקשרים בין יורי קיליאן לאוהד נהרין נמשכים כבר שנים, והוא ממש בן בית בלהקה ההולנדית.

להאג נסעתי לחזות במופע של להקה אחרת, "סאקפינו" (מנהלה של "סאקפינו", אד וובה [Ed Wubbe], מוכר בארץ בזכות עבודות שלו בביצוע בת-דור, והמורה הראשי של הלהקה הוא הישראלי גיי אוגן. בעולם המחול תמיד אתה פוגש מכרים). המופע כלל שתי עבודות, את "Dangerous Choir", מאת מריה וורטמן (Maria Voortman) ורוברטו דה יינגה (Roberto De Jonge), מחול שניכרת בו

פסטור יצר מבנים רבי משתתפים, החורגים מהטיפול הבאלטי המקובל של שורות שורות או מעגלים. התנועה הקווית, הזוויתית, תאמה להפליא את התאורה והתפאורה. מחול רציני ומרתק, המוכיח שליטה בוגרת בבימה וברקדנים

"הסימפונייה השלישית", הבאלט הלאומי של הולנד
"DERDE SYMPHONIE", NET NATIONAL BALLET, AMSTERDAM
PHOTO: DEEN VAN MEER

לגלות. זו יצירה גדולת ממדים ליותר משלושים רקדנים, הנמשכת כמעט שעה.

פסטור יצר מבנים רבי משתתפים, החורגים מהטיפול הבאלטי המקובל של שורות שורות או מעגלים. התנועה הקווית, הזוויתית, תאמה להפליא את התאורה והתפאורה. מחול רציני ומרתק, המוכיח שליטה בוגרת בבימה וברקדנים. רקדני הבאלט הלאומי של הולנד לא מצטיינים בשנים האחרונות בברק תנועת, אך הפעם, אולי בזכות התלהבותו וגילו הצעיר של היוצר (36), התגברו על הפלגמטיות הרגילה שלהם והיו כנים, מסורים לתנועה ומעניינים.

פסטור נולד וגדל בגדנסק, שם סיים לימודי מחול באקדמיה והיה לרקדן מן השורה. ב-1982, בשעת המהומה שליוותה את הכרזת הגנרל ירוזלסקי על מצב החירום הצבאי, הצליח איך שהוא להגיע למערב. בשנה שעברה הוא עבד עם להקה מורכבת מרקדנים יוגוסלבים, סלובקים והונגרים, שבשנות מלחמת האזרחים המזוועה והבלתי מובנת ביוגוסלביה לא היתה כחולה, כמו אצל שטראוס, אלא אדומה מדם. שמה באלט הדנובה (Donau Ballet). חזרותיהם נערכו בעיר זגרב תחת הפגזות ותותחי הסרבים. שישה

עשר משלושים ושישה רקדני הלהקה נפצעו, אחד באורח אנוש. גם פסטור חטף רסיס או כדור, והוא תקוע עדיין באפו.

פסטור עבד גם בארץ, עם הבאלט הישראלי, וכן בקנדה, ניו-זילנד ואוסטרליה. ומה הן תוכניותיו בלהקת האם שלו - הבאלט הלאומי של הולנד? הוא קצת נבוך משאלתי זו. אחרי עשר שנים שם הוא חדל לרקוד בעצמו ומנהל הלהקה, האנגלי ויין איגלינג, עדיין לא החליט מה הוא ייצור בעונה הבאה. מכל מקום, הזמנות זורמות אל פסטור מארצות שונות והוא לא מחוסר עבודה.

"קווים" מקץ כמעט עשרים שנה

קריסטינה דה שאטל (Krisztina de Chatel) היא יוצרת ממוצא הונגרי שעובדת כבר יותר מעשרים שנה בהולנד. לפני שבע עשרה שנה "גרר" אותי דיק הנדריקס (היום מנהלו האדמיניסטרטיבי של הבאלט הלאומי) למין מבנה נידח דמוי מחסן סחורות ושם ראיתי מופע, שאז היה חדשני ביותר, אפילו מוזר.

זו היתה יצירתה של דה שאטל "קווים". היצירה מבוצעת על ידי ארבע נשים, הנעות במבנים גיאומטריים מדויקים, בתוך ריבוע תחום על ידי עמודים של נורות פלורצנט דולקות. התנועה שינתה כיוון, הרקדניות החליפו מקום וחזית, אבל לעולם לא הכניסו ולו שמץ של רגש או הבעה לתנועתן. רקמה כזו של תנועה מופשטת היתה אז יסוד חדש במחול, ולא ידעתי בדיוק איך "לאכול את זה". בשנים מאוחרות יותר ראיתי עבודות מצוינות ומאוד מרגשות של קריסטינה דה שאטל. היא יצאה מתחום המופשט הגיאומטרי המוחלט אך תמיד נמנעה מעלילתיות וספרותיות.

בביקור הנוכחי, כמעט במקרה, נפל מבטי על חזיתה של גלריה לאמנות, ממש בתעלה שעל גדתה התגוררתי, והתברר שביום א' מבצעת שם הלהקה של דה שאטל את היצירה הישנה ההיא, "קווים". הלכתי, כמובן, לבדוק איך אגיב על אותה יצירה היום. השינוי העיקרי היה שהפעם ארבעה גברים הם שרקדו בין עמודי האור. המחול לא השתנה כלל - אותם קווים ישרים, אותן זוויות מדויקות, אבל הפעם המופע היה מרתק בעיני בהחלטיות שלו ואסתטי להפליא. מופע צונן, אבל שובה עין ולב. ושוב נוכחתי שאמנות חדשנית צריך ללמוד "לקרוא", שיש להסתגל לשפה המיוחדת של יוצר מקורי. הלימוד הזה הוא תהליך שיכול להימשך שנים, אפילו אצל מבקר בקי ורגיל.

ממש לא מובן מדוע להקה מצוינת זו טרם הוזמנה ארצה.

תרבות הקול הגברי הגבוה

כולנו זוכרים את פיטר רמבוטס, הזמר עם קול הקונטרטנו המדהים שרקד בלהקת בת-שבע. מאתיים שנה אחרי ששורס אחרון ה"קאסטרטי", חזר, כנראה, הקול הגברי הגבוה לאופנה, אך בימינו מסתבר שאמנים רבים מסוגלים להפיק צלילים מיוחדים ומתוקים אלה מגורנם, רק באמצעות כישרון וטכניקה, ואפילו בשעת מחול סוער.

מכל מקום, רמבוטס חבר לעמיתו הספרדי חואקים סאבטה (Joaquim Sabate), שרקד לא מכבר ביצירה מאת איציק גלילי שלנו, העובד באירופה כבר חמש שנים), והשניים, המסוגלים לרקוד וגם לשיר בקונטרטנו, מופיעים בחברת פסנתרנית-רקדנית המנגנת בצימבלו, במופע מיוחד בשם "אנחנו, הרוחות האוויריות" (ציטוט מתוך "הסערה" לשקספיר), למוסיקה מאת קלאסיקונים כוויאלידי, מוצרט, פרסל, הנדל ואחרים. התנועה לעיתים מצחיקה ולפעמים אקרובטית ומסוכנת וכולה שופעת רעיונות ומבוצעת להפליא. בכל התוכנית היופי והשעשוע משמשים בערבוביה מבדרת ומהנה.

מנהל אמנותי חדש לבאלט שטוטגרט

זה סיפורה של רקדנית קטנה ואלמונית, שהפכה - בזכות ציד הכישרונות ג'ון קרנקו - לפרימה בלרינה בקנה מידה עולמי, והתמנתה

לנהל את באלט שטוטגרט, כיורשתו של קרנקו, שנתיים אחרי מותו. איש לא האמין שהיא מוסגלת לשאת בתפקיד הרם, אולם כעשרים שנה התפתחה הלהקה תחת שרביטה בצורה מאוד מעניינת. הכל החל להתפורר, כשמרסיה היידה הסיטה את התעניינותה לצור מחצבתה - דרום אמריקה - שם היא מבילה יותר ויותר מזמנה. היום מחפשים דרכים להתיר את החוזה שלה, שתוקפו מגיע עד שנות האלפיים...

ליזכותה של מרסיה היידה ייאמר שהיא הבינה שהגיע המועד לפרישתה, וחיפושים קדחתניים אחר מנהל אמנותי העלו כמועמד להוציא את הלהקה מהבוץ את ריד אנדרסן. אנדרסן הוא רקדן קנדי, שבצעירותו רקד שנים ארוכות תחת ניהולו של קרנקו ולפני כעשר שנים חזר למולדתו. אחרי שובו לקנדה ניהל בהצלחה את הבאלט הלאומי הקנדי.

אנדרסן קיבל על עצמו את התפקיד ובתוך חודשים אחדים הצליח לפתור את אחת הבעיות המעיקות של להקת האם שלו, להשתחרר מחבורה שלמה של רקדנים ותיקים מדי, שחסמו את הדרך להתחדשות והתערענות. "זה לא היה דבר קל או נעים לומר לאנשים בני גילי, כמו בירגיט קייל, ולדימיר קלוס וריצ'רד קריגון, שאיתם רקדתי ועבדתי שנים רבות, לתלות את נעלי הריקוד על הוו וללכת..." אומר אנדרסן, אבל הוא הצליח בכך, ועכשיו יש לו אפשרות תקציבית למלא את המצבה בצעירים מוכשרים.

"יש לי יתרון מסוים על פני מועמדים אחרים לתפקיד מחליפה של היידה - אני מכיר היטב את דרכי החשיבה של הממסד הגרמני, אני מכיר אישית את הנהלת תיאטרון שטוטגרט מהזמנים שעבדתי כאן ואני מדבר גרמנית רהוטה", אומר אנדרסן. אך חודשיים אחרי כניסתו לחפיפה עם היידה, הוא עדיין מתקשה לפרט את החידושים שיש בדעתו להכניס לרפרטואר. ברור שיצירות ג'ון קרנקו, שהוא מלמד בכל העולם, ישוּבו להיות מרכז תוכניות הלהקה, ובצדק, הרי הן הנכס הגדול של באלט שטוטגרט.

בינתיים ריצ'רד קריגון מתעתד לעבור לנהל את באלט האופרה בברלין ועימו עובר חברו הקרוב, הכוריאוגרף הצעיר רוברטו דה אוליביירה, בחור סימפטי אבל יוצר חלש למדי, כך שהשטח פנוי לריד אנדרסן ובעונה הבאה הוא יוכל להטביע את חותמו על להקתו החדשה-ישנה.

השושנה האירית בבירת בוואריה, לצלילי מלחין פיני

כשאתה מגיע למינכן, בירת בוואריה, אחרי שהייה בשטוטגרט, אינך יכול שלא לחוש שמינכן היא עיר בירה של ממש, ואילו שטוטגרט כרך חביב ותרבותי ותו לא.

לבאלט הממלכתי הבווארי, להקה של עשרות רקדנים בהנהלת קונסטנץ ורנון הוותיקה, מסורת מפוארת. במרס השנה הופיעה הלהקה

בבכורה לבאלט עלילתי מאת יורי ואמוש (כוריאוגרף הונגרי שחי ועובד בגרמניה כבר יותר מעשרים שנה, והמועמד להחליף בראשית העונה הקרובה את היינץ שפרלי כמנהל הבאלט של אזור הריין, שמושבו בדיסלדורף).

ואמוש רקח לו מין סיפור אירי טיפוסי על מאבק האירים לעצמאות. בסיפורו הסינתטי מופיעים כל האלמנטים הצפויים - נערה צעירה שמתאהבת ב"אויב" - חייל בריטי, סוכן אנגלי (אבי הנערה), אידיוט הכפר, המתאמץ, משום מה, לצלוע (להראות לנו שהוא ערמומי?) ומורה כפרי תמים (בעלה של הנערה), שלא כל כך מבין מה קורה לאשתו. עוד החליט ואמוש, באופן תמוה, שהמוסיקה הכי "אירית" שיש זה היצירות של המלחין הלאומי הפיני ז'אן סיבליוס.

גישתו של הכוריאוגרף מיושנת. הוא מניע את רקדניו בשורות וכל המבנים התנועתיים שלו סימטריים. הרגעים הדרמטיים, כולל יריות ושאר ירקות איריים, מתרחשים בין מחולות ארוכים של באלטיות שלא לעניין, אורכים כהרף עין ולא מותירים רישום של ממש. מדהים, שיוצר העובד בארץ שמזמנת שפע הזדמנויות לחזות בבאלטים עלילתיים מעולים (של קרנקו, נוימאייר ואחרים), דבק במושגים מיושנים של באלט, שמנסה לבטא את כל הדמויות ואת כל ההתרחשויות באותן תנועות שגרתיות.

התבוננתי בנעשה על הבימה והתנועה המעניינת ביותר היתה לא של הרקדנים, אלא

רקדנים ששרים בקונטרא-טנו, רוח הבארוק

"WE THE SPIRIT OF THE AIR", CHOR.: JOAQUIM SABATÉ

PHOTO: INEZ GRIM

בחוסר ההתלהבות שלהם ובגישתם הפקידותית הזוהמה (הנובעת מאי האפשרות לפטרם), התעלו הפעם על עצמם. הם רקדו במסירות, בהתלהבות, ואפשר אפילו להגיד בהקרה עצמית. עוד לא ראיתי להקה מכובדת זו (מכובדת מדי?) רוקדת ככה, וזה ניצחוננו הגדול של זאנלה. הוא הצליח לגייס את הרקדנים למאמץ אמנותי אמיתי.

לדעתי, וגם על פי עדותו של זאנלה עצמו, הרגע החשוב ביותר בבכורה התרחש דווקא אחרי רדת המסך. אחרי שסיימו להשתחוות, הקיפו אותו הרקדנים בתרועות ובמחאות כפיים וחיבקו האחד את השני, ובדיק באותו רגע עלה לבימה מנכ"ל בית האופרה, שגורל תקציב הלהקה ותנאי עבודתה נתונים לשליטתו, והופתע לנוכח החיבה שהרקדנים רוחשים למנהל והכוריאוגרף החדש שלהם - זאנלה.

באמצע אפריל התקיימה בכורת תוכניתו החדשה של הבאלט הווינאי, שכולה זאנלה וכולה סטרבינסקי. הערב היה מורכב משלוש יצירות: הוא נפתח ב"סימפונייה" ("בשלושה חלקים", שכוריאוגרפים רבים כבר השתמשו בה), נמשך בגרסה מיוחדת של זאנלה ל"Movements" לפסנתר ותזמורת והסתיימה בנוסח חדש של "פולחן האביב".

"תנועות" הוא מחול זוויתי, מנוכר רגשות, לשלוש רקדניות ושני רקדנים, ממיטב האמנים שהבאלט הווינאי יכול להעלות לבימה. היצירה הראשונה צבעונית מאוד, עם תפאורה נהדרת של ההולנדי קיסו דקר, והמחול עשיר ומרתק. רוב עמיתי המבקרים שיבחו אותו.

ביחס ל"פולחן האביב" חלקתי על דעתם של רוב הקולגים שלי. לדעתי זו יצירה מעולה. זאנלה העביר את הפולחן הקדום לעתיד, בדמות מבנה חצי שקוף מפלסטיק בעיצוב ג'ורדי רויג (Jordi Roig) הספרדי. מעליו נתלית לבסוף הנערה המועלית קורבן ואדמה נושרת על קירות המבנה המוארים מבפנים - רגע מרגש.

כלהקה גדולה במכנסי ג'ינס, ובראשה הרקדנית סימונה נויה והפרטנר המצוין שלה תאמאש סולימושי, גילם הבאלט הווינאי חברה אלימה ואכזרית. מצא חן בעיני שפה ושם יש איזכור מודע של צעד מתוך יצירות של פינה באוש, מוריס ביזאר וכמובן ניז'ינסקי.

יותר מההצלחה של ריקוד כזה או אחר הרשימה אותי התחושה שרקדני וינה, הידועים

דווקא של התפאורה (שעיצב האמריקאי מייקל סקוט). למשל, מאוד רציתי לראות איך התפתח רקדן רוסי שהופיע לפני עשר שנים בתל אביב, במסגרת אחד ממופעי "כוכבי הבולשוי" הראשונים שהגיעו לישראל אחרי חידוש הקשרים עם ברית המועצות - קיריל מלניקוב. הוא אך סיים אז את האקדמיה בלנינגרד, ובלרינה משם הביאה אותו עימה להופעות בארץ, כי רצתה לרקוד קטעים מהמערכה השנייה של "ג'יזל". מלניקוב היה מרתק אז במיוחד, משום שגם בתנועות הדורשות מיומנות טכנית רבה לא זנח את התפקיד שגילם, והכל היה מלא הזדהות של אמת פנימית. כבר שנים לא מעטות רוקד מלניקוב במערב אירופה, והיום הוא נמנה עם הסולנים של הבאלט הממלכתי של בוואריה. בבאלט של ואמוש הוא גילם את תפקיד המורה, בעלה של הגיבורה, תפקיד לא פשוט מן ההיבט הפסיכולוגי אבל פשוט יתר על המידה במחינה ריקודית. עד כדי כך, שלא יכולתי להבחין אם הוא התפתח או לא ולמה הוא מוסגל. הרגשות שהיה עליו לבטא נמצאים בעיקר בתיאור העלילה שבתוכנייה, ולא בצעדים שניתנו לו או ליתר הדמויות.

סטרבינסקי בווינה

לפני כשנה דיווחנו לקוראי הרבעון על החלטתו הנועזת של רנאטו זאנלה לעבור משטוטגרט לווינה, ולהתמנות שם למנהל הבאלט של האופרה הממלכתית עתירת המסורת - שלא תמיד היא לטובתה או לנוחיותו של המנהל האמנותי.

"פולחן האביב", רנאטו זאנלה, הבאלט הממלכתי וינה

"THE RIGHT OF SPRING", RENATO ZANELLA, VIENNA

PHOTO: AXEL ZEININGER

